



Številka: U-I-128/17-11
Up-709/17-12
Up-838/17-9
Up-839/17-9
U-I-141/17-10
U-I-142/17-9
Datum: 15. 2. 2018

SKLEP

Ustavno sodišče je v postopku za preizkus pobud in ustavnih pritožb družb ONISAC, d. o. o., AUCTOR investicije, d. o. o., in ADRIATIC INVEST, d. o. o., vse Ljubljana, ki jih zastopa direktor Sergej Racman, na seji 15. februarja 2018

sklenilo:

- 1. Ustavne pritožbe zoper sklep Višjega sodišča v Ljubljani št. III Cpg 448/2017 z dne 10. 7. 2017 se ne sprejmejo.**
- 2. Pobude za začetek postopka za oceno ustavnosti tretjega odstavka 20. člena v zvezi s prvim odstavkom 19. člena Zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (Uradni list RS, št. 13/14 – uradno prečiščeno besedilo, 10/15 – popr. in 27/16) se zavržejo.**
- 3. Pobudi druge in tretje pobudnice za začetek postopka za oceno ustavnosti 56. člena in drugega odstavka 242. člena Zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju se zavržeta.**

OBRAZLOŽITEV

A.

1. Ustavno sodišče je z odločbo št. Up-893/16, U-I-194/16 z dne 20. 4. 2017 razveljavilo odločitev Višjega sodišča o ustavitvi postopka prisilne poravnave in o začetku stečajnega postopka nad dolžnico. Višje sodišče je v novem odločanju sprejelo enako odločitev, vendar jo je utemeljilo z drugimi razlogi. Pojasnilo je, da je

glasovalni delež upnice KD, d. d., Ljubljana, za polovico manjši, ker so njene terjatve terjatve z razveznim pogojem in ne navadne terjatve. Glede prve pritožnice pa je presodilo, da nima glasovalnih pravic, ker gre za povezano osebo iz četrtega odstavka 200. člena Zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (v nadaljevanju ZFPPIPP), kar je obširno obrazložilo. Menilo je še, da glasov prve pritožnice ni mogoče upoštevati tudi zato, ker je pri njenem glasovanju in ravnanju dolžnice kot povezane družbe v postopku prisilne poravnave prišlo tudi do zlorabe pravic. Pri tem je obširno pojasnilo okoliščine, ki naj bi to nakazovale.

2. Pritožnice zatrjujejo kršitev 2. in 3. člena, drugega odstavka 14. člena, 22., 23. in 33. člena Ustave. Druga in tretja pritožnica zatrjujeta, da jima je bila kršena pravica do izjave, ker jima Višje sodišče pritožbe ni poslalo v odgovor, sklicujoč se na odločbo Ustavnega sodišča št. Up-653/15 z dne 5. 11. 2015 (Uradni list RS, št. 87/15). Zaradi tega naj bi bilo kršeno tudi načelo enakosti. Z odločitvijo o odvzemu glasovalnih pravic prvi pritožnici naj bi Višje sodišče poseglo tudi v pravni položaj druge in tretje pritožnice, saj naj bi se zaradi tega začel stečajni postopek nad dolžnico, katere družbenici sta. Zato naj bi jima bili kršeni pravici iz 33. in 74. člena Ustave. V nadaljevanju vse tri pritožnice podajajo enake navedbe. Zatrjujejo, da so bile pri glasovanju o prisilni poravnavi dvema bankama glasovalne pravice napačno dodeljene, ker naj bi se nekatere njune terjatve protiustavno upoštevale kot navadne, čeprav naj bi šlo za zavarovane terjatve. Ureditev v ZFPPIPP (tretji odstavek 20. člena v zvezi s prvim odstavkom 19. člena), ki določa, da so zavarovane le tiste terjatve, ki so zavarovane s premoženjem dolžnika, ne pa tudi terjatve, ki so zavarovane s premoženjem tretje osebe, naj bi bila zato v neskladju s 14. členom Ustave. Višje sodišče naj bi ravnalo samovoljno, ker je odločilo na podlagi dveh razlogov (tj. povezanosti prve pritožnice z dolžnico in zlorabe procesnih pravic), ki naj bi si medsebojno nasprotovala. Ker naj bi Višje sodišče upoštevalo prepoznane navedbe upnic o povezanosti prve pritožnice z dolžnico, saj bi jih morale navajati v ugovoru o prerekanju terjatev, naj bi pritožnicam kršilo pravico iz 22. člena Ustave. Zaradi stališča Višjega sodišča o povezanosti prve pritožnice z dolžnico naj bi bila pritožnicam kršena tudi pravica do pritožbe, saj naj bi bilo to vprašanje presojava le na eni stopnji (prva stopnja naj tega ne bi presojava). S tem naj bi jim bila odvzeta pravica do dvostopenjskega sojenja. Podrejeno (če Ustavno sodišče ne bi sledilo očitkom pritožnic o prepoznanih navedbah upnic) pa pritožnice navajajo, da v zakonskem besedilu (niti v Zakonu o gospodarskih družbah¹ niti v ZFPPIPP) ni podlage za razlago, da se fizična oseba lahko šteje za povezano družbo. Besedilo 527. člena ZGD-1 naj bi bilo jasno in nedvoumno. Namen naj bi imel pomembno vlogo, ko se izbira med več razlagami raztegljivih jezikovnih pojmov, vendar bi rešitev morala biti znotraj jezikovno mogočega pomena. Zgrešena naj bi bila argumentacija Višjega sodišča, da gre v obravnavanem primeru za pravno praznino in da je

¹ Uradni list RS, št. 65/09 – uradno prečiščeno besedilo, 33/11, 91/11, 32/12, 57/12, 82/13, 55/15 in 15/17 – v nadaljevanju ZGD-1.

potrebna uporaba analogije, saj naj bi bil primer rešljiv brez analogne uporabe predpisov. Višje sodišče naj bi se za ugotovitev in zapolnitev pravne praznine v 527. členu ZGD-1 sklicevalo na namen zakonodajalca pri sprejetju drugega zakona (tj. 200. člena ZFPPIPP). Šlo naj bi torej za očitno sodniško samovoljo (arbitrarnost). ZGD-1 naj bi se že večkrat spreminjal, vendar pa naj se zakonodajalec pravne praznine, ki jo ugotavlja Višje sodišče, ne bi dotaknil. To naj bi pomenilo, da je sporni primer načrtno urejen drugače. Višje sodišče naj bi tako s prevzemom vloge zakonodajalca kršilo načelo delitve oblasti (3. člen Ustave), načelo zaupanja v pravo in načelo pravne varnosti (2. člen Ustave). Odstopilo naj bi tudi od ustaljene sodne prakse. Ker naj se pri spremenjeni razlagi 527. člena ZGD-1 ne bi ukvarjalo s položajem prve pritožnice in razumno predvidljivostjo uporabe navedene razlage na položaj pritožnic, naj bi pritožnicam kršilo pravico iz 22. člena Ustave. Zaradi načela varstva zaupanja v pravo pa bi bilo treba urediti ustrezno prehodno obdobje, kadar nova ureditev posega v trajajoča razmerja oziroma v upravičena pravna pričakovanja (2. člen Ustave). Višje sodišče naj bi bilo v odgovoru dolžnice na pritožbo upnic opozorjeno na ustavnopravno problematičnost ureditve v četrtem odstavku 200. člena ZFPPIPP, vendar naj se do teh navedb ne bi opredelilo zaradi očitka o zlorabi procesnih pravic. Pritožnice menijo, da procesna zloraba pravic nikoli ne more biti podlaga za vsebinsko odločitev o tožbenem zahtevku ali pritožbi. Šlo naj bi namreč za dva ločena pojma. Protipravna in zato neupoštevna naj bi bila le procesna dejanja, ki pomenijo zlorabo procesnih pravic, ne pa materialnopravni (ustavnopravni) razlogi. V nasprotju s pravili elementarne logike naj bi bilo, da zaradi zlorabe procesnih pravic materialnopravni argumenti niso pomembni. To naj bi bilo tudi v nasprotju z zakonom, ki izrecno taksativno predpisuje ukrepe sankcioniranja procesnih pravic (11. člen Zakona o pravnem postopku² v zvezi s prvim odstavkom 121. člena ZFPPIPP). Sklicevanje Višjega sodišča na zlorabo pravic, ne da bi vsebinsko odgovorilo na problematizirano ureditev v četrtem odstavku 200. člena ZFPPIPP, naj bi pomenilo kršitev pravice do izjave. Nerazumna naj bi bila razlaga Višjega sodišča o nedopustnem ravnanju dolžnika in z njim povezanih oseb, saj naj bi bila v nasprotju s pravnomočnimi ugotovitvami v postopku prisilne poravnave. V tem postopku naj bi bilo namreč ugotovljeno, da bodo upniki kljub samo štiriodstotnemu poplačilu bolje poplačani kot v primeru stečajnega postopka. Pritožnice podajajo tudi predlog, naj Ustavno sodišče do končne odločitve zadrži izvajanje stečajnega postopka. Podrejeno predlagajo absolutno prednostno obravnavo zadeve.

3. Pobudnice vlagajo pobudo za začetek postopka za oceno ustavnosti tretjega odstavka 20. člena v zvezi s prvim odstavkom 19. člena ZFPPIPP, ker naj bi bila v neskladju z načelom enakosti (14. člen Ustave), saj naj status terjatve in s tem položaj upnika ne bi mogla biti odvisna od lastništva predmeta zavarovanja. Pomembno naj bi bilo zgolj to, ali je terjatev zavarovana ali ne. O prisilni poravnavi naj bi glasovali le upniki, na položaj katerih naj bi prisilna poravnava učinkovala. Zakonska subrogacija naj ne bi povzročila spremembe zavarovanih terjatev v

² Uradni list RS, št. 73/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08 in 10/17 – ZPP.

navadne. Pobudnice podrejeno izpodbijajo tudi četrti odstavek 200. člena ZFPPIPP za primer, da bi Ustavno sodišče štel, da poseg v pritožnikove pravne položaje ni v nasprotju z načelom varstva zaupanja v pravo. Druga in tretja pobudnica zatrjujeta še neskladje 56. člena in drugega odstavka 242. člena ZFPPIPP z Ustavo, ker naj bi moralo Višje sodišče ti določbi razlagati ustavnoskladno, kot ju je razlagalo Ustavno sodišče v odločbi št. Up-653/15.

B. – I.

4. Pritožnice ustavnih pritožb ne morejo utemeljiti s sklicevanjem na kršitve 2. in 3. člena Ustave, saj ti določbi neposredno ne urejata ustavnih pravic pravnih oseb.

5. Druga in tretja pritožnica zatrjujeta, da sta jima bila kršena pravica do izjave in načelo enakosti, ker jima pritožba ni bila poslana v odgovor. Ustavno sodišče je namreč pred obravnavano zadevo odločalo o ustavni pritožbi zoper odločitev, s katero je Višje sodišče enkrat že ustavilo postopek prisilne poravnave in nad dolžnico začelo stečajni postopek (glej odločbo Ustavnega sodišča št. Up-893/16, U-I-194/16). Ustavno sodišče je s to odločbo sklep Višjega sodišča razveljavilo in mu zadevo vrnilo v novo odločanje. To je nato o pritožbi odločalo še enkrat in izdalo izpodbijani sklep, s katerim je odločilo enako kot prvič, vendar iz drugih razlogov. Druga in tretja pritožnica zoper prvo odločitev Višjega sodišča ustavne pritožbe nista vložili, čeprav je domnevna kršitev obstajala že takrat. Pritožnici tako očitkov o kršitvi pravice do izjave in načela enakosti zaradi nevročitve pritožbe v izjavo nista materialno izčrpali. Zato ju sedaj ne moreta uveljavljati v ustavni pritožbi.³

6. Neutemeljen je očitek pritožnic, da je Višje sodišče kršilo 22. in 25. člen Ustave, ker je zavrnilo očitek upnic o prepoznih pritožbenih navedbah o povezanih osebah. Pritožnice so namreč zatrjevale, da bi upnice te navedbe morale podati že v ugovoru o prerekanju terjatev (tj. v fazi preizkusa terjatev) in ne šele v pritožbi zoper prvostopenjski sklep o potrditvi prisilne poravnave. Posledično naj bi bila pritožnicam s tem kršena tudi pravica do pritožbe, ker naj bi Višje sodišče glede spornih pritožbenih navedb (o povezanih osebah) omogočilo zgolj enostopenjsko sojenje. Navedeno ne drži. V fazi preizkusa terjatev se ne odloča o glasovalni pravici upnikov, pač pa je to predmet nadaljnje faze, tj. faze glasovanja o prisilni poravnavi. Zato je neutemeljen očitek pritožnic, da bi upnici morali že z ugovorom zoper dopolnjeni seznam preizkušenih terjatev ugovarjati oziroma navajati razloge, ki se nanašajo na glasovalno pravico posameznih upnikov.⁴ Tako je neutemeljen tudi očitek o kršitvi pravice do pritožbe.

³ V citirani zadevi je sicer ustavno pritožbo vložila prva pritožnica, vendar navedenega očitka ni podala. V obravnavani zadevi pa se na ta očitek ne sklicuje. Zaradi materialnega neizčrpanja pa se prav tako kot druga in tretja pritožnica nanj tudi ne bi mogla sklicevati.

⁴ Prim. odločbo Ustavnega sodišča št. Up-893/16, U-I-194/16, 14. in 15. točka obrazložitve.

7. Pritožnice izpodbijani odločitvi očitajo arbitrarnost, ker temelji na stališču, da ima prva pritožnica v razmerju do insolventne dolžnice položaj povezane družbe in da zato na podlagi 200. člena ZFPPIPP nima glasovalne pravice. Za kršitev 22. člena Ustave gre, če je odločitev tako očitno napačna in brez razumnih pravnih argumentov, da jo je treba šteti za samovoljno oziroma arbitrarno. Presoja Ustavnega sodišča v zvezi s to zatrjevano kršitvijo ne pomeni polne presoje pravilnosti in zakonitosti izpodbijane sodbe. Ostati mora omejena na primere, v katerih sodišče svoje odločitve ne bi utemeljilo s pravnimi argumenti in bi bilo mogoče sklepati, da ni odločalo na podlagi zakona, temveč na podlagi kriterijev, ki pri sojenju ne bi smeli priti v poštev, ter na primere očitne nerazumnosti, nelogičnosti ali protislovnosti izpodbijane sodne odločbe. Ustavno sodišče namreč ni instanca sodiščem, ki odločajo v sodnem postopku, in kršitev zakona sama po sebi ne more utemeljiti ustavne pritožbe. Le posebej očitne kršitve zakona lahko utemeljijo sklep o nedopustni sodniški samovolji in arbitrarnosti ter s tem o kršitvi pravice iz 22. člena Ustave.⁵ Tega izpodbijani odločitvi ni mogoče očitati. Višje sodišče je namreč navedeno stališče utemeljilo izčrpno in s pravnimi razlogi. Obširno je pojasnjevalo, zakaj gre v obravnavanem primeru pri prvi pritožnici za povezano osebo brez glasovalne pravice v postopku prisilne poravnave. Glede na to je očitek o arbitrarnosti izpodbijane odločitve neutemeljen.

8. Pritožnice podajajo tudi očitek o odstopu od ustaljene sodne prakse glede definiranja povezanih družb. Iz 22. člena Ustave izhaja tudi zahteva, da sodišče strank ne sme obravnavati tako, da bi v posamezni zadevi samovoljno odločilo drugače, kot sicer redno odloča v vsebinsko podobnih primerih. Gre za zahtevo, da sodišče, če odloči, da bo od uveljavljene sodne prakse odstopilo, razloge za to posebej obrazloži (kar predvsem predpostavlja, da sodno prakso tudi pozna). Ustavni vidik (ne)dopustnosti odstopa od sodne prakse torej ne pomeni, da Ustavno sodišče presoja materialnopravno pravilnost izpodbijane sodbe, pač pa le, ali je odstop od sodne prakse ustrezno (v procesnem smislu) obrazložen.⁶ V obravnavani zadevi je Višje sodišče pojasnilo dotedanjo ustaljeno sodno prakso in nato obrazložilo, zakaj od te sodne prakse v obravnavnem primeru odstopa. Zato je tudi očitek o nedopustnem odstopu od ustaljene sodne prakse neutemeljen.

9. Prav tako je neutemeljen očitek, da sodišče v zvezi z vprašanjem povezanih oseb ni odgovorilo na pritožbeni očitek v zvezi z neizpodbojno zakonsko domnevo v četrtem odstavku 200. člena ZFPPIPP, ki naj bi bila z ustavnega vidika sporna, ker upnikom, ki so z insolvenčnim dolžnikom povezane osebe, avtomatično odvzame glasovalne pravice, ne da bi imeli možnost izpodbiti domnevo o obstoju dolžnikovih navodil glede glasovanja o prisilni poravnavi, upoštevajoč, da imajo tudi z dolžnikom povezane osebe lahko interes, ki ni nujno enak dolžnikovemu interesu. Višje sodišče

⁵ Tako sklep Ustavnega sodišča št. Up-603/13 z dne 16. 2. 2016 (Uradni list RS, št. 17/16), 8. točka obrazložitve.

⁶ Prim. odločbo Ustavnega sodišča št. Up-1631/08 z dne 11. 9. 2008 (Uradni list RS, št. 91/08, in OdlUS XVII, 81).

je na navedeno pritožbeno navedbo odgovorilo, saj je pojasnilo, da očitek ni pomemben iz razlogov, ki jih je nato podalo v nadaljevanju glede zlorabe pravic. V okviru slednje presoje je Višje sodišče namreč ugotavljalo okoliščine, ki naj bi kazale na usklajeno delovanje dolžnice s prvo pritožnico v smislu potrditve prisilne poravnave, tj. okoliščine, ki bi jih sicer upoštevalo v primeru, če bi bila navedena domneva izpodbojna (kar so želele doseči pritožnice). Zato je štelo navedeni očitek pritožnic za nepomembnega.

10. Pritožnica očitke o kršitvah ustavnih pravic naslavlja tudi na drugi razlog, s katerim je Višje sodišče utemeljevalo izpodbijano odločitev oziroma odvzem glasovalnih pravic prvi pritožnici v postopku prisilne poravnave (tj. zlorabo procesnih pravic). Za odločitev sodišča zadošča že eden izmed razlogov. Ker že prvemu razlogu, tj. razlogu oziroma stališču o obstoju povezanih družb, ni bilo mogoče očitati nobene kršitve ustavnih pravic, drugi razlog (tj. zloraba procesnih pravic) ni pomemben. Zato se Ustavnemu sodišču z očitki, ki se nanašajo na drugi razlog odločitve, ni bilo treba ukvarjati.⁷ Za uspeh ustavne pritožbe bi pritožnice namreč morale izkazati, da sta oba razloga, na katerih temelji izpodbijana odločitev, z vidika ustavnih pravic nedopustna.

11. Neutemeljen je tudi očitek druge in tretje pritožnice, da je Višje sodišče z odločitvijo o odvzemu glasovalnih pravic prvi pritožnici kršilo njuni pravici iz 33. in 74. člena Ustave, ker se je zaradi take odločitve začel stečajni postopek nad dolžnico, katere družbenici sta. Pritožnici zgolj s tako trditvijo kršitev pravic iz 33. in 74. člena Ustave ne moreta utemeljiti. Za te kršitve ustavnih pravic bi šlo le v primeru, če bi Višje sodišče ob odločanju sprejelo kakšno pravno stališče, ki bi bilo z vidika teh pravic nesprejemljivo. Takšnih stališč pa v izpodbijanem sklepu ni. Zgolj odločitev o začetku stečajnega postopka nad dolžnico pa sama po sebi še ne utemeljuje očitanih kršitev.

12. Ker so očitki pritožnic o kršitvah ustavnih pravic neutemeljeni, Ustavno sodišče ustavnih pritožb ni sprejelo v obravnavo (1. točka izreka).

B. – II.

13. Pobudo za začetek postopka za oceno ustavnosti lahko da, kdor izkaže svoj pravni interes (prvi odstavek 24. člena Zakona o Ustavnem sodišču, Uradni list RS, št. 64/07 – uradno prečiščeno besedilo in 109/12 – v nadaljevanju ZUstS). Po drugem odstavku navedenega člena je pravni interes podan, če predpis ali splošni akt, izdan

⁷ Zato torej ni aktualen niti očitek pritožnic, da je Višje sodišče ravnalo samovoljno, ker je odločilo na podlagi dveh razlogov (tj. povezanosti prve pritožnice z dolžnico in zlorabe procesnih pravic), ki naj bi si medsebojno nasprotovala, saj glede na navedeno ni pomembno, ali je drugi razlog v nasprotju s prvim.

za izvrševanje javnih pooblastil, katerega oceno pobudnik predlaga, neposredno posega v pobudnikove pravice, pravne interese oziroma v njegov pravni položaj.

14. Pobudnice hkrati z ustavnimi pritožbami vlagajo pobude za začetek postopka za oceno ustavnosti tretjega odstavka 20. člena v zvezi s prvim odstavkom 19. člena ZFPPIPP. Vendar pa Višje sodišče v izpodbijanem sklepu teh določb ni uporabilo, zato morebitna ugoditev tem pobudam pravnega položaja pobudnic ne bi mogla izboljšati. Ker pobudnice ne izkazujejo pravnega interesa za izpodbijanje navedenih določb, je Ustavno sodišče njihove pobude zavrglo (2. točka izreka). Ustavno sodišče je zavrglo tudi pobudi druge in tretje pobudnice za začetek postopka za oceno ustavnosti 56. člena in drugega odstavka 242. člena ZFPPIPP, ker so očitki o nevročanju pritožbe upnic v odgovor materialno neizčrpani in zato neupoštevni (prim. 5. točko obrazložitve tega sklepa).⁸ Glede na to pobudnici nimata pravnega interesa za izpodbijanje navedenih določb (3. točka izreka). Ustavno sodišče pa ni obravnavalo pobud za začetek postopka za oceno ustavnosti četrtega odstavka 200. člena ZFPPIPP, ker jih pobudnice uveljavljajo podrejeno. Takih pobud namreč ne obravnava, saj ZUstS ne omogoča, da bi pritožnik ob vložitvi ustavne pritožbe podrejeno vložil pobudo za začetek postopka za oceno ustavnosti predpisa. Zato Ustavno sodišče take podrejene pobude ne presoja (prim. sklep št. Up-810/11 z dne 4. 10. 2012).

C.

15. Ustavno sodišče je sprejelo ta sklep na podlagi tretjega odstavka 25. člena in drugega odstavka 55.b člena ZUstS v sestavi: predsednica dr. Jadranka Sovdat ter sodnici in sodniki dr. Matej Accetto, dr. Rajko Knez, dr. Etelka Korpič – Horvat, dr. Špelca Mežnar, dr. Marijan Pavčnik in Marko Šorli. Sodnica dr. Dunja Jadek Pensa je bila pri odločanju o zadevi izločena. Ustavno sodišče je sklep sprejelo s šestimi glasovi proti enemu. Proti je glasoval sodnik Šorli.

dr. Jadranka Sovdat
Predsednica

⁸ Druga in tretja pritožnica zoper prvo odločitev Višjega sodišča o ustavitvi postopka prisilne poravnave, zavrnitvi predloga o začetku prisilne poravnave in začetku stečajnega postopka ustavne pritožbe nista vložili, čeprav je domnevna kršitev obstajala že takrat.